

La crisi baixmedieval: Guerres, Pestes, canvi dinàstic

Mireia Comas Via
Universitat de Barcelona

Una mirada a la crisi

- Conflictos agraris
- Conflictos urbanos
- Mala climatologia
- Crisi de subsistència
- Epidèmies
- Crisi política

Crisi de subsistència

1333 “lo mal any primer”

- collita insuficient per alimentar a la població
- Es disparen els preus

Les fams es repeteixen cíclicament



La fam

Crisi 1374-1375

Octubre de 1374: el blat val 35 sous la quartera, l'ordi a 25

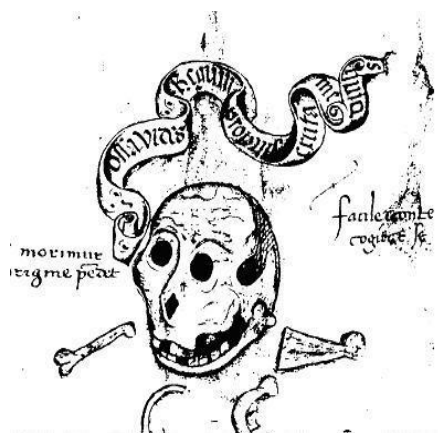
Gener de 1375: el blat val 100 sous

Finalment no se'n trobava a cap preu



“La quartera de forment val 100 sous, perquè si Déu no ens ajuda de pluja i que les naus vinguin carregades de forment, lo popular e aquells qui no han de l’haver del món, hi morran de fam, e jo qui són d’ells

(carta d’una dona de Barcelona al seu fill, gener 1375)



La pesta negra

- Processó a Barcelona per la mortalitat

“Fou feta formosa i gran processó a Barcelona, durant la qual molts clergues, tant de la seu com de les esglésies parroquials i dels monestirs, com d’altres, i molta gent, van anar de la Catedral a l’església de Santa Maria del Mar; i després pel Born al portal de Sant Daniel, després al Portal Nou, després a l’església de Sant Pere de les Puellas, després al cap d’amunt de la plaça de Santa Anna, després a la figuera Cucurulla, després al forn dels Arcs i després a la Seu. I això perquè hi havia una gran mortalitat a Barcelona, que va durar durant tot el mes de juny”.

[*Crònica del racional de la ciutat (1334-1417)* 14 de maig de 1348]

Fams i epidèmia

1333 Mal any primer

1348 Pesta Negra

1357 Plaga de llagostes

1362 Mortaldat dels infants

1371 Mortaldat dels mitjans

1356-1375 Guerra/ Castella

1373 Terratrèmol

1374-75 Fam i pesta

1381-84 Fam i pesta

1391 Avalot antijueu

1394-95 Fam i pesta

.....

Al s. XV documentem almenys 10 epidèmies

1427 i 1448 Terratrèmols

1462-72 Guerra civil



Edificis refets després del terratrèmol de 1427 Osor



Mas Baier , sota el domini eminent dels Cabrera

Torre dels Rec, senyor directes d'Osor

Mortaldat

- Osona, es passà de 630 focs a 200.
 - mortaldat i emigració
 - 2/3 menys de població.
- A Santa Maria de Ribes, un monjo s'elegí prior.
- A Barcelona, quatre dels cinc consellers moriren, i gairebé tot el Consell de Cent.
- No es poden firmar actes públiques a Puigcerdà, Prades i Montblanc... han mort tots els notaris.

- BARCELONA entre 1340-1477 perd 60% d'habitants d'uns 50.000 passa 20.000 [tot i la immigració]

La demografia i el món rural

ANYS FOCS HABITANTS aprox. Densitat

1300	125.000	500.000	15,6 x Km2
1347	119.205	476.820	14,9
1360	95.364	381.456	11,9
1380	73.338	293.352	9,1
1497	56.089	224.356	7
1515	60.000	240.000	7,5

Els masos rònecs

Costums de Girona : ***L'any de l'encarnació 1348 hi hagué una gran mortaldat i molts masos romangueren deshabitats... Els més pobres, que ocupen terres marginals o masos sobre poblats, alguns fugen a les ciutats o als pobles o a zones millors.***



Mas rònc
prop de Gaià
(el Bages)

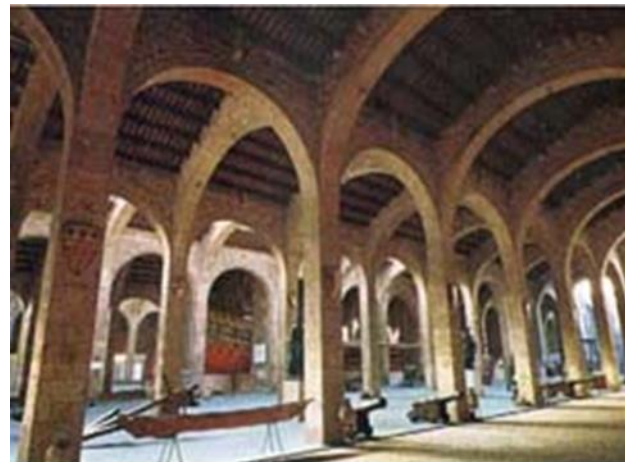
L'economia i el gran comerç



L'economia i el gran comerç



Drassanes de Barcelona



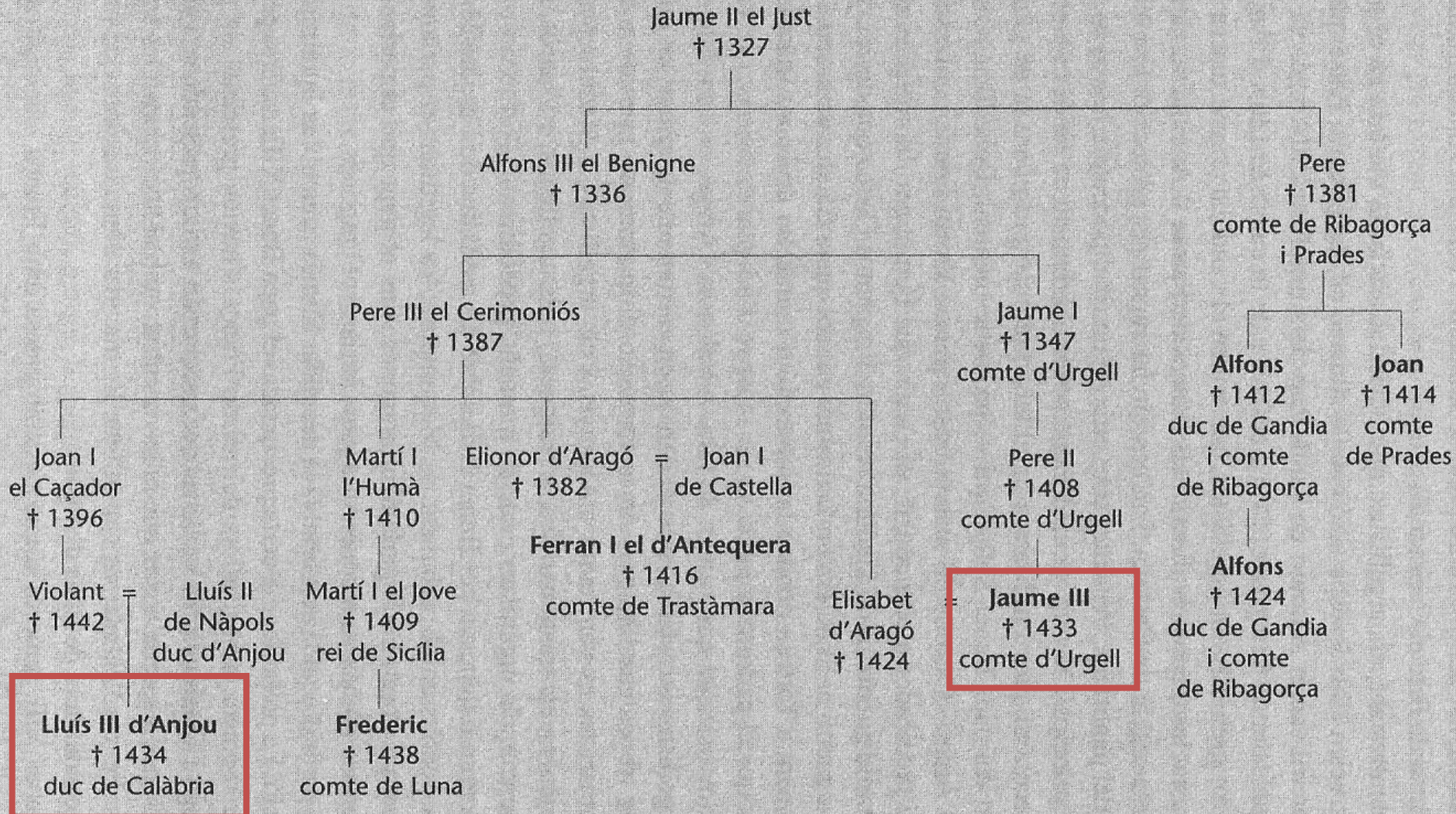
Consolats de mar



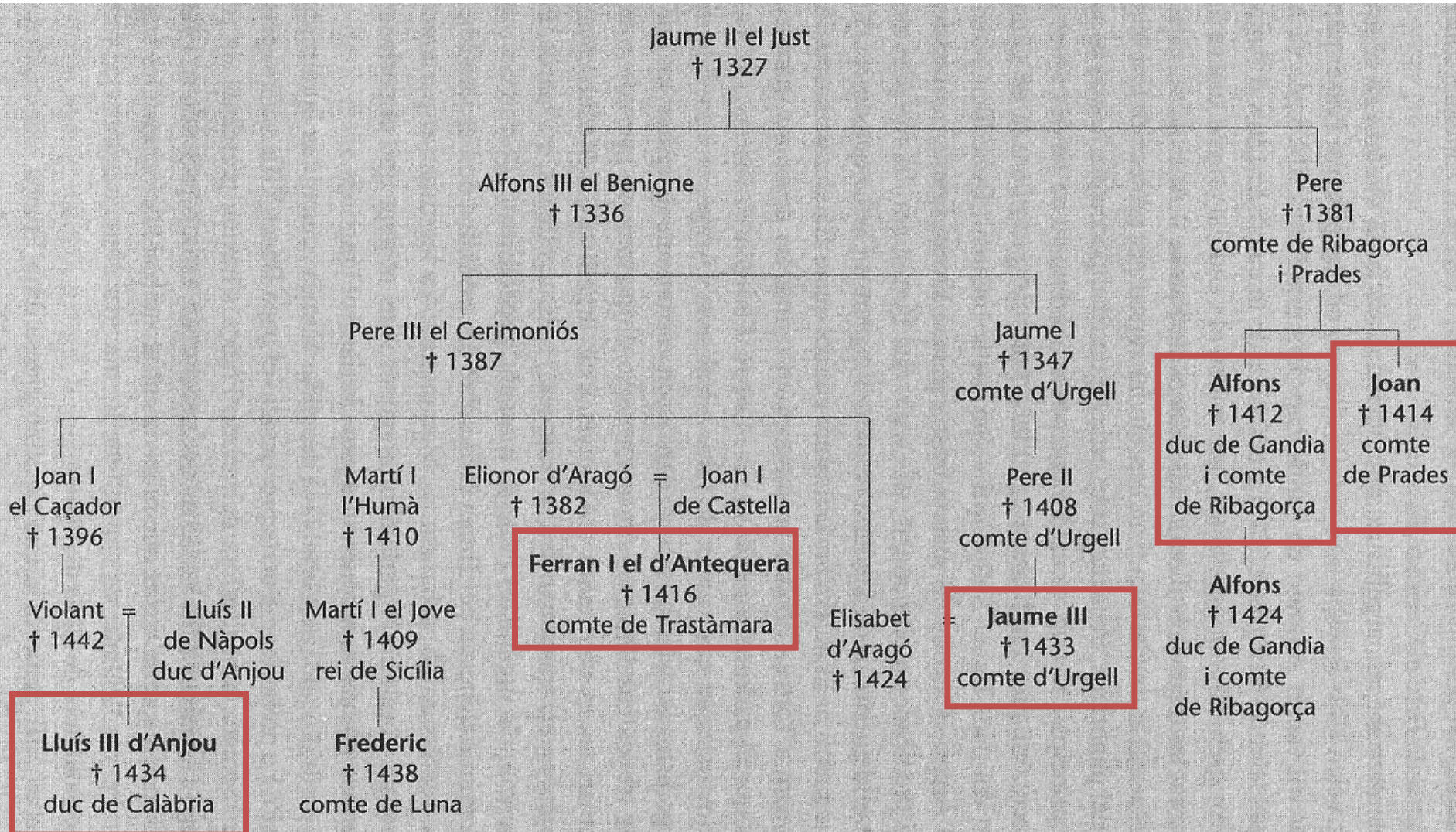
Crisi política

- Problemes de Pere III el Cerimoniós (guerres)
- Desgovern de Joan I
- Crisi dinàstica
- Compromís de Casp (1412)
- Política expansionista d'Alfons IV el Magnànim
- La guerra civil: La Generalitat contra Joan II (1462-1472)

Compromís de Casp



Compromís de Casp





Ferran d'Antequera, de la dinastia castellana dels Trastàmara.



Retaule gòtic de Cinctores on hi ha representat el papa Benet XIII (segle XV)



Aragó:

Domènec Ram

Francesc d'Aranda

Berenguer Bardaixí

València:

Vicent Ferrer

Bonifaci Ferrer

Genís Rabassa
(Pere Bertran)

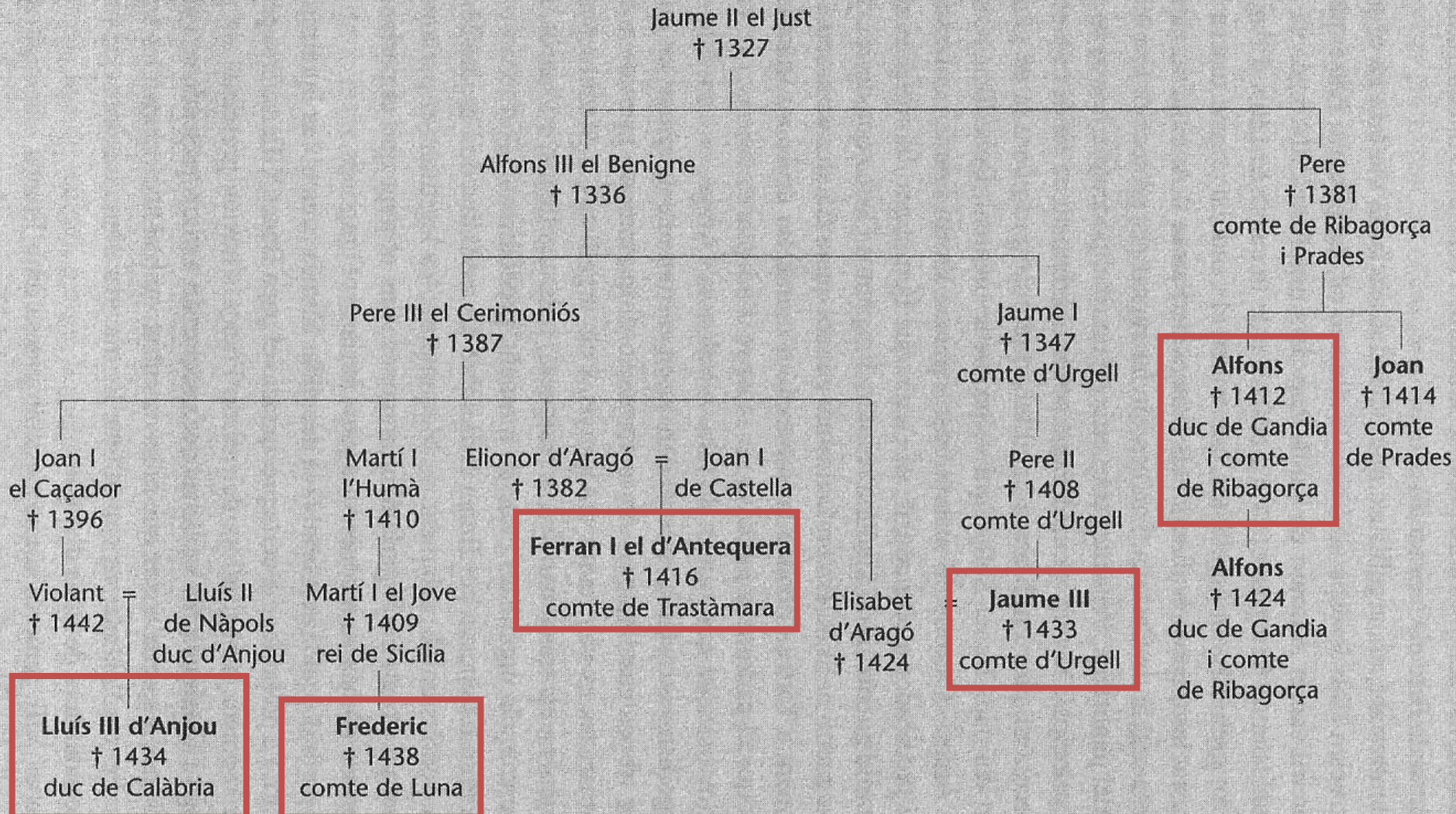
Catalunya:

Bernat de Gualbes

Pere Sagarriga

Guillem de Vallseca

Candidats a la Corona

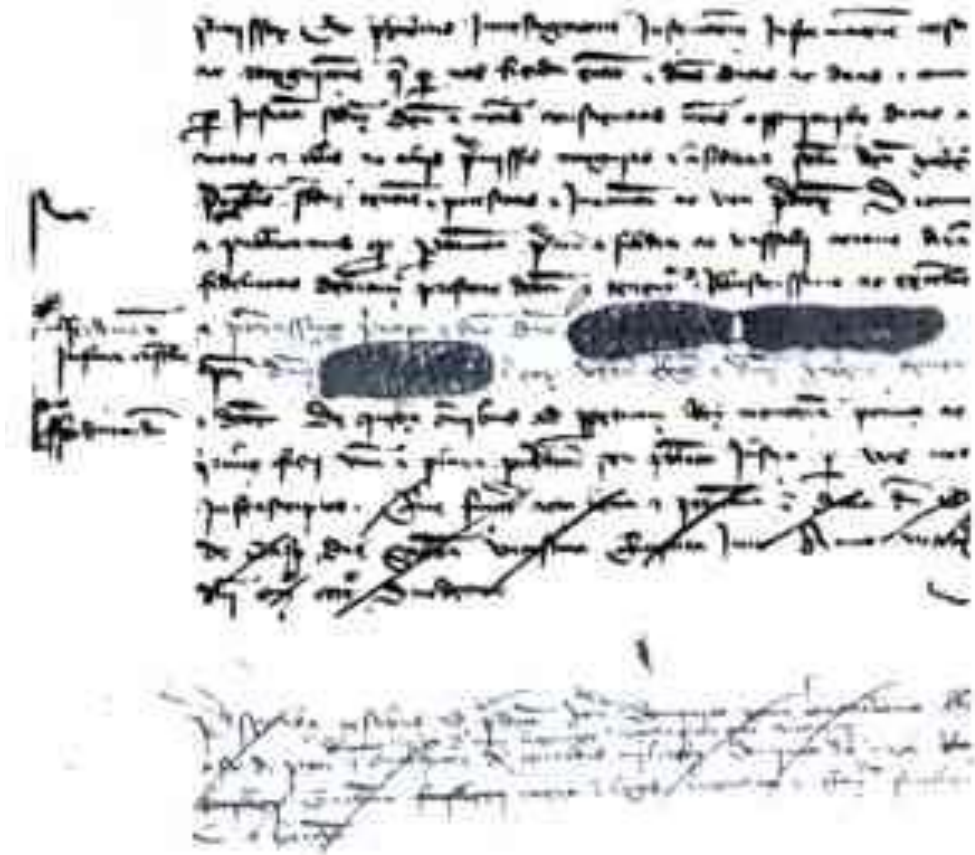




El Compromís de Casp per Dióscoro Teófilo Puebla Tolín (1867)

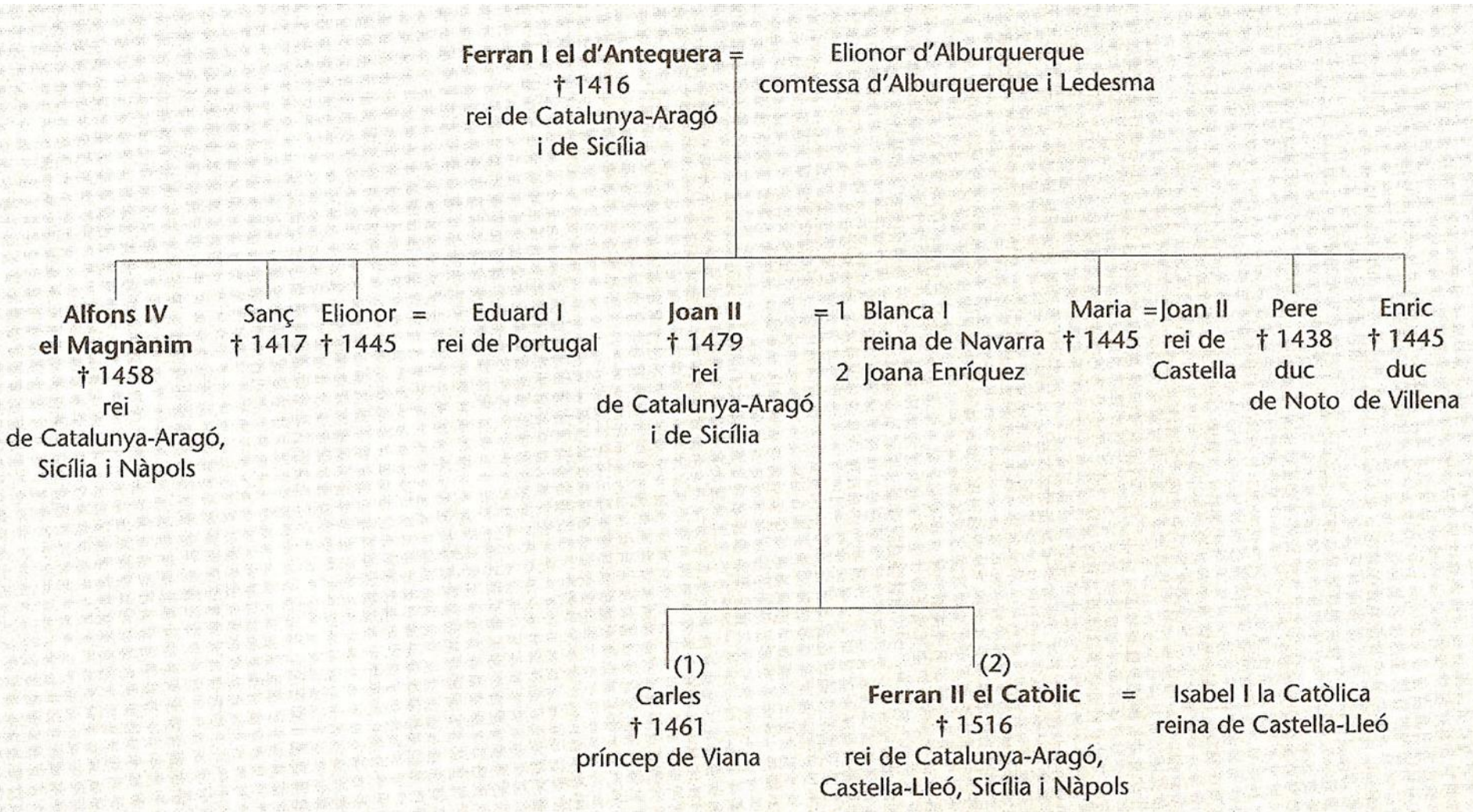
els Parlaments, els súbdits i els vassalls de la corona d'Aragó són tinguts i han de prestar el deute de fidelitat a l'il·lustríssim i excel·lentíssim i potentíssim príncep i senyor, don Ferran, infant de Castella, i són tinguts i han de tenir com a llur rei i senyor el dit don Ferran

Compromís de Casp



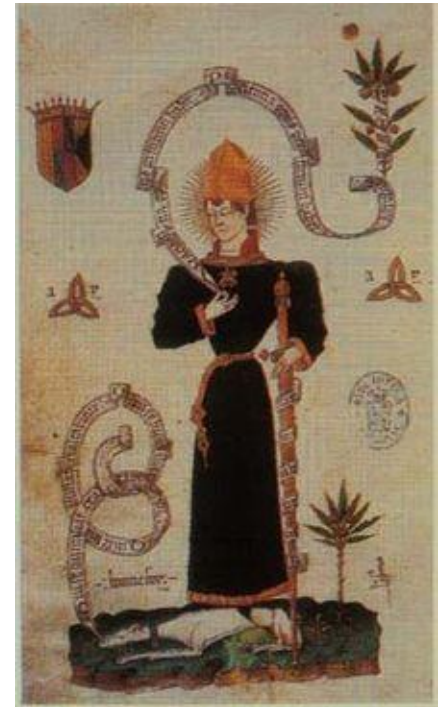
Arxiu de la Corona d'Aragó. Esborrany de l'acte dels compromissaris que elegiren a Casp Ferran d'Antequera

Els Trastàmars



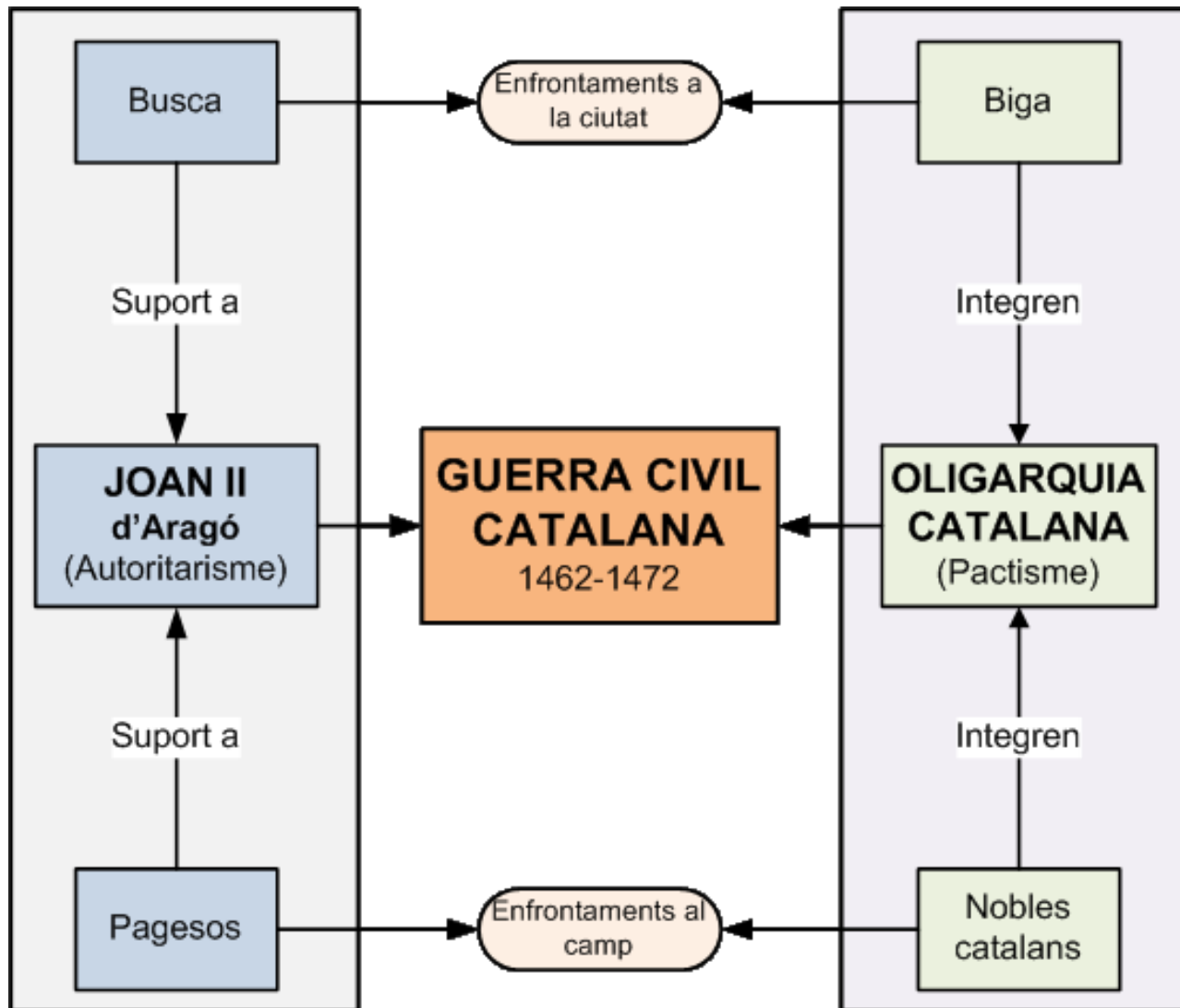
La Generalitat contra Joan II

- Mort del príncep Carles de Viana, hereu de la Corona (1461).
- El consell del Principat: Generalitat i el Consell de Cent contra Joan II.
- Juana Enriquez amb el fill Ferran es fan forts a Girona, ajuda dels remences.
- Intents fallits d'evitar la guerra
- Controvèrsia social i política:
 - enfronta la monarquia i els remences amb l'oligarquia
 - l'absolutisme i el pactisme
 - postura canviant de diverses famílies de la noblesa



Carles de Viana

“Sant Carles de Catalunya”



Creativitat cultural (1349-1516)



Sant Jordi de Bernat Martorell,
conservat a Chicago

- Etapa de gran esplendor cultural
- L'humanisme català: Bernat Metge.
- La religiositat, la literatura moral: Francesc Eiximenis, Isabel de Villena .
- La literatura baixmedieval en llengua catalana: Anselm Turmeda, Ausias Marc, Joanot Martorell, Jordi de Sant Jordi...
- La cultura popular
- Les creacions artístiques del gòtic final